פרשת פנחס

ספר במדבר · עם פירוש רש״י

נוסח המקרא: מקרא על פי המסורה (CC BY-SA), באדיבות ספריא.
פירוש רש״י: -- Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann
corrected vocalization (Public Domain), באדיבות ספריא.
הקובץ מופץ בחינם ברישיון CC BY-SA: מותר להעתיק ולהפיץ, עם ציון המקור ובאותו רישיון.
geulaquiz.com

פרק כ״ה

י וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

יא פִּינְחָס* *(בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פִּינְחָס ביו״ד זעירא)* בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת־חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי׃

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לְפִי שֶׁהָיוּ הַשְּׁבָטִים מְבַזִּים אוֹתוֹ — הַרְאִיתֶם בֶּן פּוּטִי זֶה שֶׁפִּטֵּם אֲבִי אִמּוֹ עֲגָלִים לַעֲ״ז וְהָרַג נְשִׂיא שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל? לְפִיכָךְ בָּא הַכָּתוּב וְיִחֲסוֹ אַחַר אַהֲרֹן (סנהדרין פ״ב)׃

בקנאו את קנאתי. בְּנָקְמוֹ אֶת נִקְמָתִי — בְּקָצְפּוֹ אֶת הַקֶּצֶף שֶׁהָיָה לִי לְקַצֵּף ; כָּל לְשׁוֹן קִנְאָה הוּא הַמִּתְחָרֶה לִנְקֹם נִקְמַת דָּבָר, אנפרט״מנט בְּלַעַ״ז׃

יב לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם* *(בספרי ספרד ואשכנז וי״ו קטיעא)*׃

את בריתי שלום. שֶׁתְּהֵא לוֹ לִבְרִית שָׁלוֹם, כְּאָדָם הַמַּחֲזִיק טוֹבָה וַחֲנוּת לְמִי שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ טוֹבָה, אַף כָּאן פֵּרֵשׁ לוֹ הַקָּבָ״ה שְׁלוֹמוֹתָיו׃

יג וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

והיתה לו. בְּרִיתִי זֹאת׃

ברית כהנת עולם. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נִתְּנָה כְּהֻנָּה לְזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, לֹא נִתְּנָה אֶלָּא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו שֶׁנִּמְשְׁחוּ עִמּוֹ וּלְתוֹלְדוֹתֵיהֶן שֶׁיּוֹלִידוּ אַחַר הַמִּשְׁחָתָן, אֲבָל פִּינְחָס שֶׁנּוֹלַד קֹדֶם לָכֵן וְלֹא נִמְשַׁח לֹא בָא לְכְלַל כְּהֻנָּה עַד כָּאן ; וְכֵן שָׁנִינוּ בִּזְבָחִים (דף ק״א) לֹא נִתְכַּהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁהָרְגוּ לְזִמְרִי׃

לאלהיו. בִּשְׁבִיל אֱלֹהָיו, כְּמוֹ ״הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי״ (במדבר י״א), ״וְקִנֵּאתִי לְצִיּוֹן״ (זכריה ח׳) — בִּשְׁבִיל צִיּוֹן׃

יד וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶּן־סָלּוּא נְשִׂיא בֵית־אָב לַשִּׁמְעֹנִי׃

ושם איש ישראל וגו׳. בְּמָקוֹם שֶׁיֵּחַס אֶת הַצַּדִּיק לְשֶׁבַח, יְחַס אֶת הָרָשָׁע לְגִנַּאי (תנחומא)׃

נשיא בית אב לשמעני. לְאֶחָד מֵחֲמִשָּׁה בָּתֵּי אָבוֹת שֶׁהָיוּ לְשֶׁבֶט שִׁמְעוֹן ; דְּ״אַ — לְהוֹדִיעַ שִׁבְחוֹ שֶׁל פִּינְחָס, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה הָיָה נָשִׂיא, לֹא מָנַע אֶת עַצְמוֹ מִלְּקַנֵּא לְחִלּוּל הַשֵּׁם, לְכָךְ הוֹדִיעֲךָ הַכָּתוּב מִי הוּא הַמֻּכֶּה׃

טו וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַת־צוּר רֹאשׁ אֻמּוֹת בֵּית־אָב בְּמִדְיָן הִוא׃ {פ}

ושם האשה המכה וגו׳. לְהוֹדִיעֲךָ שִׁנְאָתָן שֶׁל מִדְיָנִים — שֶׁהִפְקִירוּ בַּת מֶלֶךְ לִזְנוּת כְּדֵי לְהַחֲטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל (שם)׃

ראש אמות. אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מַלְכֵי מִדְיָן ״אֶת אֱוִי וְאֶת רֶקֶם וְאֶת צוּר״ וְגוֹ׳ (במדבר ל״א:ח׳), וְהוּא הָיָה חָשׁוּב מִכֻּלָּם, שֶׁנֶּאֱמַר ״רֹאשׁ אֻמּוֹת״, וּלְפִי שֶׁנֶּהֱגוּ בְּזָיוֹן בְּעַצְמוֹ לְהַפְקִיר בִּתּוֹ, מָנָאוֹ שְׁלִישִׁי (שם)׃

בית אב. חֲמִשָּׁה בָּתֵּי אָבוֹת הָיוּ לְמִדְיָן׃ ״עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה״ (בראשית כ״ה), וְזֶה הָיָה מֶלֶךְ לְאֶחָד מֵהֶם׃

טז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

יז צָרוֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם׃

צרור. כְּמוֹ זָכוֹר, שָׁמוֹר, לְשׁוֹן הווֹה — עֲלֵיכֶם לְאַיְּבוֹ אוֹתָם׃

יח כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נִכְּלוּ לָכֶם עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דִּבַּר כָּזְבִּי בַת־נָשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמֻּכָּה בְיוֹם־הַמַּגֵּפָה עַל־דִּבַר־פְּעוֹר׃

כי צוררים הם לכם וגו׳ על דבר פעור. שֶׁהִפְקִירוּ בְּנוֹתֵיהֶם לִזְנוּת, כְּדֵי לְהַטְעוֹתְכֶם אַחַר פְּעוֹר. וְאֶת מוֹאָב לֹא צִוָּה לְהַשְׂמִיד, מִפְּנֵי רוּת שֶׁהָיְתָה עֲתִידָה לָצֵאת מֵהֶם, כִּדְאָמְרִינַן בְּבָבָא קַמָּא (לח ב)׃

פרק כ״ו

א׳ וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה {פ}
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃

ויהי אחרי המגפה וגו׳. מָשָׁל לְרוֹעֶה שֶׁנִּכְנְסוּ זְאֵבִים לְתוֹךְ עֶדְרוֹ וְהָרְגוּ בָהֶן וְהוּא מוֹנֶה אוֹתָן לֵידַע מִנְיַן הַנּוֹתָרוֹת; דָּבָר אַחֵר — כְּשֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְנִמְסְרוּ לְמִשָּׁה נִמְסְרוּ לוֹ בְּמִנְיָן, עַכְשָׁו שֶׁקָּרַב לָמוּת וּלְהַחֲזִיר צֹאנוֹ מַחֲזִירָן בְּמִנְיָן (תנחומא)׃

ב׳ שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ | כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כֹּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃

לבית אבתם. עַל שֵׁבֶט הָאָב יִתְיַחֲסוּ וְלֹא אַחַר הָאֵם (בבא בתרא ק״ט)׃

ג׳ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃

וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דִּבְּרוּ עִמָּם עַל זֹאת שֶׁצִּוָּה הַמָּקוֹם לִמְנוֹתָם׃

לאמר. אָמְרוּ לָהֶם צְרִיכִים אַתֶּם לִמָּנוֹת **מבן עשרים שנה ומעלה**׃

ד׳ מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

כאשר צוה וגו׳. שֶׁיִּהֵא מִנְיָנָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר ״כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים״ וגו׳ (שמות ל׳)׃

ה׳ רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפַלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי׃

משפחת החנכי. לְפִי שֶׁהָיוּ הָאֻמּוֹת מְבַזִּין אוֹתָם וְאוֹמְרִים מָה אֵלּוּ מִתְיַחְסִין עַל שִׁבְטֵיהֶם? סְבוּרִים הֵם שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ הַמִּצְרִיִּים בְּאִמּוֹתֵיהֶם? אִם בְּגוּפָם הָיוּ מוֹשְׁלִים, קַל וָחֹמֶר בִּנְשׁוֹתֵיהֶם, לְפִיכָךְ הִטִּיל הַקָּבָ״ה שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם — ה״א מִצַּד זֶה וְיו״ד מִצַּד זֶה — לוֹמַר, מֵעִיד אֲנִי עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם, וְזֶה הוּא שֶׁמְּפֹרָשׁ עַל יְדֵי דָּוִד (תהילים קכ״ב) ״שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל״ — הַשֵּׁם הַזֶּה מֵעִיד עֲלֵיהֶם לְשִׁבְטֵיהֶם, לְפִיכָךְ בְּכֻלָּם כָּתַב הַחֲנֹכִי, הַפַּלֻּאִי, אֲבָל בִּימָנָה לֹא הֻצְרַךְ לוֹמַר ״מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנִי״ לְפִי שֶׁהַשֵּׁם קָבוּעַ בּוֹ — יו״ד בָּרֹאשׁ וה״א בַּסּוֹף (ילקוט שמעוני)׃

ו׳ לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי׃

ז׳ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרְאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃

ח׳ וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב׃

ט׳ וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא־דָתָן וַאֲבִירָם (קרואי) [קְרִיאֵי] הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהַצֹּתָם עַל־יְהוָה׃

אשר הצו. אֶת יִשְׂרָאֵל **על משה**׃

בהצתם. אֶת הָעָם **על ה׳**׃

הצו. הִשִּׂיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לָרִיב עַל מֹשֶׁה, לְשׁוֹן הִפְעִילוּ׃

י׳ וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בַּאֲכֹל הָאֵשׁ אֵת חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ וַיִּהְיוּ לְנֵס׃

ויהיו לנס. לְאוֹת וּלְזִכָּרוֹן, ״לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר״ (במדבר י״ז) לַחְלֹק עוֹד עַל הַכְּהֻנָּה׃

י״א וּבְנֵי־קֹרַח לֹא־מֵתוּ׃ {ס}

ובני קרח לא מתו. הֵם הָיוּ בָּעֲצָה תְּחִלָּה, וּבְשָׁעַת הַמַּחְלֹקֶת הִרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה בִּלְבָּם, לְפִיכָךְ נִתְבַּצֵּר לָהֶם מָקוֹם גְּבוֹהַ בַּגֵּיהִנּוֹם וְיָשְׁבוּ שָׁם (סנהדרין ק״י)׃

י״ב בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי׃

י״ג לְיָרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי׃

לזרח. הוּא צֹחַר, לְשׁוֹן צֹהַר, אֲבָל מִשְׁפַּחַת אֹהַד בָּטְלָה, וְכֵן חָמֵשׁ מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין, שֶׁהֲרֵי בַּעֲשָׂרָה בָנִים יָרַד לְמִצְרַיִם וְכָאן לֹא מָנָה אֶלָּא חֲמִשָּׁה, וְכֵן אֶצְבוֹן לְגַד, חֲרֵי שֶׁבַע מִשְׁפָּחוֹת (תנחומא); וּמָצָאתִי בְתַלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי שֶׁכְּשֶׁמֵּת אַהֲרֹן נִסְתַּלְקוּ עַנְנֵי כָבוֹד, וּבָאוּ הַכְּנַעֲנִים לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל, וְנָתְנוּ לֵב לַחֲזֹר לְמִצְרַיִם, וְחָזְרוּ לַאֲחוֹרֵיהֶם שְׁמוֹנָה מַסָּעוֹת — מֵהֹר הָהָר לְמוֹסֵרָה — שֶׁנֶּאֱמַר ״וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן״ (דברים י׳), וַהֲלֹא בְהֹר הָהָר מֵת וּמִמּוֹסֵרָה עַד הֹר הָהָר שְׁמוֹנָה מַסָּעוֹת יֵשׁ לְמַפְרֵעַ? אֶלָּא שֶׁחָזְרוּ לַאֲחוֹרֵיהֶם וְרָדְפוּ בְנֵי לֵוִי אַחֲרֵיהֶם לְהַחֲזִירָם וְהָרְגוּ מֵהֶם שֶׁבַע מִשְׁפָּחוֹת, וּמִבְּנֵי לֵוִי נָפְלוּ אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת: מִשְׁפַּחַת שִׁמְעִי וְעַזִּיאֵלִי, וּמִבְּנֵי יִצְהָר לֹא נִמְנוּ כָּאן אֶלָּא מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי, וְהָרְבִיעִית לֹא יָדַעְתִּי מַה הִיא (תלמוד ירושלמי סוטה א׳); וְרַבִּי תַּנְחוּמָא דָּרַשׁ שֶׁמִּתּוּ בַּמַּגֵּפָה בִּדְבַר בִּלְעָם, אֲבָל לְפִי הַחֶשְׁרוֹן שֶׁחָסַר מִשֵּׁבֶט שִׁמְעוֹן בְּמִנְיָן זֶה מִמִּנְיָן הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּמִדְבַּר סִינַי, נִרְאֶה שֶׁכָּל כ״ד אֶלֶף נָפְלוּ מִשִּׁבְטוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן׃

י״ד אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתָיִם׃ {ס}

ט״ו בְּנֵי גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לְצָפוֹן מִשְׁפַּחַת הַצְּפוֹנִי לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי׃

ט״ז לְאֶזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאֶזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי׃

לאזני. אוֹמֵר אֲנִי שֶׁזּוֹ מִשְׁפַּחַת אֶצְבוֹן (בראשית מ״ו), וְאֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה לֹא נִקְרֵאת מִשְׁפְּחָתוֹ עַל שְׁמוֹ׃

י״ז לַאֲרוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי׃

י״ח אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־גָד לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ {ס}

י״ט בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיֶּמֶת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

כ׳ וַיִּהְיוּ בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלָנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי לְזָרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי׃

כ״א וַיִּהְיוּ בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הֶחְצְרֹנִי לְחָמוּל מִשְׁפַּחַת הֶחָמוּלִי׃

כ״ב אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ {ס}

כ״ג בְּנֵי יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻוָּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי׃

כ״ד לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשֻׁבִי לְשִׁמְרֹן מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְרֹנִי׃

לישוב. הוּא יוֹב הָאָמוּר בְּיוֹרְדֵי מִצְרַיִם, כִּי כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מִצְרַיִם, וְהַנּוֹלָדִין מִשָּׁם וָהָלְאָה לֹא נִקְרְאוּ הַמִּשְׁפָּחוֹת עַל שְׁמָם, חוּץ מִמִּשְׁפָּחוֹת אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ כֻּלָּם בְּמִצְרַיִם, וְאַרְדְּ וְנַעֲמָן בְּנֵי בֶלַע בֶּן בִּנְיָמִין; וּמָצָאתִי בִּיסּוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן, שֶׁיָּרְדָה אַפְּךָ מִמִּצְרַיִם כְּשֶׁהָיְתָה מְעֻבֶּרֶת מֵהֶם, לְכָךְ נֶחְלְקוּ לְמִשְׁפָּחוֹת כְּחֶצְרוֹן וְחָמוּל שֶׁהָיוּ בְנֵי בָנִים לִיהוּדָה, וְחֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל שֶׁהָיוּ בְנֵי בָנִים שֶׁל אָשֵׁר; וְאִם אַגָּדָה הִיא חֲרֵי טוֹב, וְאִם לָאו, אוֹמֵר אֲנִי שֶׁהָיוּ לְבֶלַע בְּנֵי בָנִים הָרִבֹּה, וּמִשְּׁנֵיִם הַלָּלוּ, אַרְדְּ וְנַעֲמָן, יָצְאָה מִכָּל אֶחָד מִשְׁפָּחָה רַבָּה, וְנִקְרְאוּ תּוֹלְדוֹת שְׁאָר הַבָּנִים עַל שֵׁם בֶּלַע, וְתוֹלְדוֹת הַשְּׁנַיִם הַלָּלוּ נִקְרְאוּ עַל שְׁמָם, וְכֵן אֲנִי אוֹמֵר בִּבְנֵי מָכִיר שֶׁנֶּחְלְקוּ לְשִׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת, אַחַת נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, וְאַחַת נִקְרֵאת עַל שֵׁם גִּלְעָד בְּנוֹ; חָמֵשׁ מִשְׁפָּחוֹת חָסְרוּ מִבְּנָיו שֶׁל בִּנְיָמִין, כָּאן נִתְקַיְּמָה מִקְצַת נְבוּאַת אִמּוֹ שֶׁקָּרָאתוּ בֶן אוֹנִי — בֶּן אֲנִינוּתִי, וּבְפִילֶגֶשׁ בְּגִבְעָה (שופטים כ׳) נִתְקַיְּמָה כֻּלָּהּ. זוֹ מָצָאתִי בִּיסּוֹדוֹ שֶׁל ר׳ מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן׃

כ״ה אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יִשָּׂשכָר לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ {ס}

כ״ו בְּנֵי זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסַּרְדִּי לְאֵלוֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיַחְלְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְלְאֵלִי׃

כ״ז אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ {ס}

כ״ח בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃

כ״ט בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר מִשְׁפַּחַת הַמָּכִירִי וּמָכִיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי׃

ל׳ אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי׃

ל״א וְאַשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׂרִאלִי וְשֶׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי׃

ל״ב וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֵפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי׃

ל״ג וּצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בְּנוֹת צְלָפְחָד מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃

ל״ד אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת׃ {ס}

ל״ה אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּתָלַח מִשְׁפַּחַת הַשֻּׁתַלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבַּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי׃

ל״ו וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתָלַח לְעֶרָן מִשְׁפַּחַת הָעֶרָנִי׃

> **ואלה בני שותלח וגו׳.** שְׁאָר בְּנֵי שׁוּתֶלַח נִקְרְאוּ תּוֹלְדוֹתֵיהֶם עַל שֵׁם שׁוּתֶלַח, וּמֵעֶרֶן יָצְאָה מִשְׁפָּחָה רַבָּה וְנִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, וְנֶחְשְׁבוּ בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְשִׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת, צֵא וַחֲשֹׁב וְתִמְצָא בְּפָרָשָׁה זוֹ חֲמִשִּׁים וְשֵׁבַע מִשְׁפָּחוֹת וּמִבְּנֵי לֵוִי שִׁמְוֹנָה חֲרֵי שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר ״כִּי אַתֶּם הַמְעַט״ וְגוֹ׳ — ה״א מְעַט, חָמֵשׁ אַתֶּם חֲסֵרִים מִמִּשְׁפָּחוֹת כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵן שִׁבְעִים. אַף זוֹ הֶבְנָתִי מִיסוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן, אַף הַצָּרַכְתִּי לִפְתֹּחַ וּלְהוֹסִיף בִּדְבָרָיו׃

ל״ז אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ {ס}

ל״ח בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבָלַע מִשְׁפַּחַת הַבַּלְעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי לַאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי׃

> **לאחירם.** הוּא אֲחִי שֻׁפִּיד לְמִצְרַיִם, וּלְפִי שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם יוֹסֵף שֶׁהָיָה אָחִיו וְרָם מִמֶּנּוּ נִקְרָא אֲחִירָם׃

ל״ט לְשֻׁפוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי׃

> **לשפופם.** הוּא מֵפִים, עַל שֵׁם שֶׁהָיָה יוֹסֵף שָׁפוּף בֵּין הָאֻמּוֹת׃

מ׳ וַיִּהְיוּ בְנֵי־בֶלַע אֶרֶד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאַרְדִּי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי׃

מ״א אֵלֶּה בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ {ס}

מ״ב אֵלֶּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃

> **לשוחם.** הוּא חֻשִׁים׃

מ״ג כָּל־מִשְׁפְּחֹת הַשּׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ {ס}

מ״ד בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי׃

מ״ה לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הֶחָבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי׃

מ״ו וְשֵׁם בַּת־אָשֵׁר שָׂרַח׃

> **ושם בת אשר שרח.** לְפִי שֶׁהָיְתָה קַיֶּמֶת בְּחַיֶּיהָ מְנָאָהּ כָּאן (סדר עולם)׃

מ״ז אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אָשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ {ס}

מ״ח בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי׃

מ״ט לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי׃

נ׳ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃

נ״א אֵלֶּה פְקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וַאֶלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ {פ}

נ״ב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

נ״ג לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת׃

לאלה תחלק הארץ. וְלֹא לַפְּחוּתִים מִבֶּן עֶשְׂרִים אַע״פ שֶׁבָּאוּ לִכְלַל עֶשְׂרִים בְּטֶרֶם חִלּוּק הָאָרֶץ; שֶׁהֲרֵי שֶׁבַע שָׁנִים כָּבְשׁוּ וְשֶׁבַע חִלְקוּ, לֹא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ אֶלָּא אֵלּוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וָאֶלֶף, וְאִם הָיוּ לְאֶחָד מֵהֶם שִׁשָּׁה בָנִים לֹא נָטְלוּ אֶלָּא חֵלֶק אֲבִיהֶם לְבַדּוֹ (בבא בתרא קי״ז):

נ״ד לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָיו יִתַּן נַחֲלָתוֹ׃

לרב תרבה נחלתו. לְשֶׁבֶט שֶׁהָיָה מְרֻבֶּה בְּאַכְלוּסִין נָתְנוּ חֵלֶק רַב, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ הַחֲלָקִים שָׁוִים, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל לְפִי רִבּוּי הַשֵּׁבֶט חָלְקוּ הַחֲלָקִים, לֹא עָשׂוּ אֶלָּא עַ״י גּוֹרָל, וְהַגּוֹרָל הָיָה עַל פִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּבָבָא בַתְרָא (דף קכ״ב): אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן הָיָה מְלֻבָּשׁ בְּאוּרִים וְתֻמִּים וְאוֹמֵר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אִם שֶׁבֶט פְּלוֹנִי עוֹלֶה, תְּחוּם פְּלוֹנִי עוֹלֶה עִמּוֹ, וְהַשְּׁבָטִים הָיוּ כְתוּבִים בִּשְׁנֵים עָשָׂר פְּתָקִין וְי״ב גְּבוּלִין בְּי״ב פְּתָקִין, וּבְלֻלִּים בַּקֻּלְפִּי, וְהַנַּעֲשֶׂה מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכוֹ וְנוֹטֵל שְׁנַיִם פְּתָקִין, עוֹלֶה בְיָדוֹ פֶּתֶק שֶׁל שֵׁם שִׁבְטוֹ וּפֶתֶק שֶׁל גְּבוּל הַמְפֹרָשׁ לוֹ, וְהַגּוֹרָל עַצְמוֹ הָיָה צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר אֲנִי הַגּוֹרָל עָלִיתִי לִגְבוּל פְּלוֹנִי לְשֵׁבֶט פְּלוֹנִי, שֶׁנֶּאֱמַר ״עַל פִּי הַגּוֹרָל״, וְלֹא נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ בְּמִדָּה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ גְּבוּל מְשֻׁבָּח מֵחֲבֵרוֹ, אֶלָּא בְּשׁוּמָא, בֵּית כֹּר רַע כְּנֶגֶד בֵּית סְאָה טוֹב, הַכֹּל לְפִי הַדָּמִים:

נ״ה אַךְ־בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת־הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת־אֲבֹתָם יִנְחָלוּ׃

לשמות מטות אבתם. אֵלּוּ יוֹצְאֵי מִצְרַיִם; שִׁנָּה הַכָּתוּב נַחֲלָה זוֹ מִכָּל הַנְּחָלוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁכָּל הַנְּחָלוֹת הַחַיִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַמֵּתִים וְכָאן מֵתִים יוֹרְשִׁים אֶת הַחַיִּים, כֵּיצַד? שְׁנֵי אַחִים מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם שֶׁהָיוּ לָהֶם בָּנִים בְּבָבֶל הָאָרֶץ, לָזֶה אֶחָד וְלָזֶה שִׁלְשָׁה, הָאֶחָד נָטַל חֵלֶק אֶחָד וְהַשִּׁלְשָׁה נָטְלוּ שִׁלְשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ, חָזְרָה נַחֲלָתָן אֵצֶל אֲבִי אֲבִיהֶן וְחָלְקוּ הַכֹּל בְּשָׁוֶה, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר **לשמות מטות אבתם ינחלו** — שֶׁאַחַר שֶׁנָּטְלוּ הַבָּנִים, חִלְּקוּהָ לְפִי הָאָבוֹת שֶׁיָּצְאוּ מִמְּצָרִים, וְאֵלּוּ מִתְּחִלָּה חִלְּקוּהָ לְמִנְיַן יוֹצְאֵי מִצְרַיִם לֹא הָיוּ נוֹטְלִין אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה אֶלָּא שְׁנֵי חֲלָקִים, עַכְשָׁו נָטְלוּ אַרְבָּעָה חֲלָקִים (ספרי; בבא בתרא קי״ז):

אך בגורל. יָצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, וְכֵן הוּא אוֹמֵר ״וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה״ (שופטים א׳), וְאוֹמֵר (יהושע י״ט) ״עַל פִּי ה׳ נָתְנוּ לוֹ אֶת הָעִיר אֲשֶׁר שָׁאָל״ (ספרי):

מטות אבתם. יָצְאוּ גֵּרִים וַעֲבָדִים:

נ״ו עַל־פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט׃ {ס}

על פי הגורל. הַגּוֹרָל הָיָה מְדַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי, מַגִּיד שֶׁנִּתְחַלְּקָה בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ {לְכָךְ נֶאֱמַר (יהושע י״ט) ״עַל פִּי ה׳״}:

נ״ז וְאֵלֶּה פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי׃

נ״ח אֵלֶּה | מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הֶחְבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וְקְהָת הוֹלַד אֶת־עַמְרָם׃

אלה משפחת לוי. חָסֵר כָּאן מִשְׁפְּחוֹת הַשִּׁמְעִי וְהָעֲזִיאֵלִי וּקְצָת מִן הַיִּצְהָרִי:

נ״ט וְשֵׁם | אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת־לֵוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם׃

אשר ילדה אתה ללוי במצרים. לְדָתָהּ בְּמִצְרַיִם וְאֵין הוֹרָתָהּ בְּמִצְרַיִם, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַחוֹמָה יָלְדָתָה, וְהִיא הִשְׁלִימָה מִנְיַן שִׁבְעִים, שֶׁהֲרֵי בִּפְרָטָן אֵי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא שִׁשִּׁים וָתֵשַׁע:

ס׳ וַיּוֹלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:

ס״א וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה:

ס״ב וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה כִּי | לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נִתַּן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. לִהְיוֹת נִמְנִין בִּבְנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה, מַה טַּעַם? **כי לא נתן להם נחלה,** וְהַנִּמְנִין מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה הָיוּ בְּנֵי נַחֲלָה, שֶׁנֶּאֱמַר ״אִישׁ לְפִי פְקֻדָיו יֵתֵן נַחֲלָתוֹ״:

ס״ג אֵלֶּה פְקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:

ס״ד וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי:

ובאלה לא היה איש וגו׳. אֲבָל עַל הַנָּשִׁים לֹא נִגְזְרָה גְּזֵרַת הַמְרַגְּלִים, לְפִי שֶׁהֵן הָיוּ מְחַבְּבוֹת אֶת הָאָרֶץ, הָאֲנָשִׁים אוֹמְרִים נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרַיְמָה, וְהַנָּשִׁים אוֹמְרוֹת ״תְּנָה לָנוּ אֲחֻזָּה״, לְכָךְ נִסְמְכָה פָּרָשַׁת בְּנוֹת צְלָפְחָד לְכָאן (תנחומא):

ס״ה כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן: {ס}

פרק כ״ז

א׳ וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:

למשפחת מנשה בן יוסף. לָמָּה נֶאֱמַר? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר **בן מנשה,** אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, יוֹסֵף חִבֵּב אֶת הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְהַעֲלֹתֶם אֶת עַצְמֹתַי״ וְגוֹ׳ (בראשית נ׳) וּבְנוֹתָיו חִבְּבוּ אֶת הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר תְּנָה לָנוּ אֲחֻזָּה, וּלְלַמֶּדְךָ שֶׁהָיוּ כֻּלָּם צַדִּיקִים, שֶׁכָּל מִי שֶׁמַּעֲשָׂיו וּמַעֲשֵׂה אֲבוֹתָיו סְתוּמִים וּפָרַט לְךָ הַכָּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶם לְזַכּוֹתוֹ לְשֶׁבֶט, הֲרֵי זֶה צַדִּיק בֶּן צַדִּיק, וְאִם יִחְסוֹ לִגְנַאי, כְּגוֹן ״בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה בֶּן אֱלִישָׁמָע״ (מלכים ב כ״ה), בְּיָדוּעַ שֶׁכָּל הַנִּזְכָּרִים עִמּוֹ רְשָׁעִים הָיוּ (ספרי):

מחלה נעה וגו׳. וּלְהַלָּן (במדבר לו יא) הוּא אוֹמֵר ״וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תִרְצָה״, מַגִּיד שֶׁכֻּלָּן שְׁקוּלוֹת — זוֹ כְּזוֹ, לְפִיכָךְ שִׁנָּה אֶת סִדְרָן (שם):

ב׳ וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:

לפני משה ולפני אלעזר. מַגִּיד שֶׁלֹּא עָמְדוּ לִפְנֵיהֶם אֶלָּא בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים, אַחַר שֶׁמֵּת אַהֲרֹן (שם):

לפני משה. וְאַחַר כָּךְ לִפְנֵי אֶלְעָזָר? אֶפְשָׁר אִם מֹשֶׁה לֹא יָדַע אֶלְעָזָר יוֹדֵעַ? אֶלָּא סָרַס הַמִּקְרָא וְדָרְשֵׁהוּ, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. אַבָּא חָנָן מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הָיוּ יוֹשְׁבִים וְעָמְדוּ לִפְנֵי כֻלָּם (שם; בבא בתרא קי״ט):

ג׳ אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:

והוא לא היה וגו׳. לְפִי שֶׁהָיוּ בָאוֹת לוֹמַר **בחטאו מת,** נִזְקְקוּ לוֹמַר לֹא בְחֵטְא מִתְלוֹנְנִים וְלֹא בַּעֲדַת קֹרַח שֶׁהִצּוּ עַל הַקֶּבֶ״ה הָיָה, אֶלָּא בְּחֶטְאוֹ לְבַדּוֹ מֵת, וְלֹא הֶחֱטִיא אֶת אֲחֵרִים עִמּוֹ (ספרי); רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים הָיָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִן הַמַּעְפִּילִים הָיָה (שבת צ״ו):

ד׳ לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה־לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ:

למה יגרע שם אבינו. אָנוּ בְּמָקוֹם בֵּן עוֹמְדוֹת, וְאִם אֵין הַנְּקֵבוֹת חֲשׁוּבוֹת זֶרַע, תִּתְיַבֵּם אִמֵּנוּ לְיָבָם (בבא בתרא קיט):

כי אין לו בן. הָא אִם הָיָה לוֹ בֵּן, לֹא הָיוּ תוֹבְעוֹת כְּלוּם, מַגִּיד שֶׁחַכְמָנִיּוֹת הָיוּ (שם):

ה׳ וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: {פ}

ויקרב משה את משפטן. נִתְעַלְּמָה הֲלָכָה מִמֶּנּוּ, וְכָאן נִפְרַע עַל שְׁנָטַל עֲטָרָה לוֹמַר (דברים א׳) ״וַהֲדָבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי״; דְּ״אַ — רְאוּיָה הָיְתָה פָּרָשָׁה זוֹ לִהָכָּתֵב עַל יְדֵי מֹשֶׁה, אֶלָּא שֶׁזָּכוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד וְנִכְתְּבָה עַל יָדָן (בבא בתרא קי״ט; סנהדרין ח׳):

ו׳ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ז׳ כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:

כן בנות צלפחד דברת. כְּתַרְגּוּמוֹ, ״יָאוּת״ — כָּךְ כְּתוּבָה פָּרָשָׁה זוֹ לְפָנַי בַּמָּרוֹם, מַגִּיד שֶׁרָאָתָה עֵינָן מַה שֶּׁלֹּא רָאָתָה עֵינוֹ שֶׁל מֹשֶׁה (תנחומא):

כן בנות צלפחד דברת. יָפֶה תָּבְעוּ, אַשְׁרֵי אָדָם שֶׁהַקָּבָ״ה מוֹדֶה לִדְבָרָיו (ספרי):

נתן תתן. שְׁנֵי חֲלָקִים, חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה מְיוּצְאֵי מִצְרַיִם, וְחָלְקוּ עִם אֶחָיו בְּנִכְסֵי חֵפֶר (בבא בתרא קי״ח):

והעברת. לְשׁוֹן עֶבְרָה הוּא כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֶּן לְיֶרְשׁוֹ. דְּ״אַ — עַל שֵׁם שֶׁהַבַּת מַעֲבֶרֶת נַחֲלָה מִשֵּׁבֶט לְשֵׁבֶט, שֶׁבְּנָהּ וּבַעְלָהּ יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ — שֶׁ״לֹא תִסֹּב נַחֲלָה״ (במדבר ל״ו) לֹא נִצְטַוָּה אֶלָּא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר בִּלְבַד (בבא בתרא ק״כ) — וְכֵן וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ, בְּכָלָן הוּא אוֹמֵר ״וּנְתַתֶּם״ וּבַבַּת הוּא אוֹמֵר ״וְהַעֲבַרְתֶּם״:

ח׳ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ:

ט׳ וְאִם־אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:

י׳ וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי אָבִיו:

י״א וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: {פ}

לשארו הקרב אליו ממשפחתו. וְאֵין מִשְׁפָּחָה קְרוּיָה אֶלָּא מִצַּד הָאָב (שם ק״ט):

י״ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

עלה אל הר העברים. לָמָּה נִסְמְכָה לְכָאן? כֵּינָן שֶׁאָמַר הַקָּבָ״ה נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם, אָמַר אוֹתִי צִוָּה הַמָּקוֹם לְהַנְחִיל, שֶׁמָּא הֵתֵרָה הַגְּזֵרָה וְאֶכָּנֵס לָאָרֶץ? אָמַר לוֹ הַקָּבָ״ה גְּזֵרָתִי בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. דְּ״אַ — כֵּינָן שֶׁנִּכְנַס מֹשֶׁה לְנַחֲלַת בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן שָׂמַח וְאָמַר, כִּמְרֻמָּה שֶׁהֵתֵר לִי נִדְרִי; מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁגָּזַר עַל בְּנוֹ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְפֶתַח פָּלָטִין שֶׁלּוֹ, נִכְנַס לַשַּׁעַר וְהוּא אַחֲרָיו, לֶחָצֵר וְהוּא אַחֲרָיו, לַטְּרַקְלִין וְהוּא אַחֲרָיו, כֵּינָן שֶׁבָּא לִכָּנֵס לַקִּיטוֹן, אָמַר לוֹ בְּנִי מִכָּאן וָאֵילָךְ אַתָּה אָסוּר לִכָּנֵס (ספרי):

י״ג וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־עַמֶּיךָ גַּם־אַתָּה כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ:

כאשר נאסף אהרן אחיך. מִכָּאן שֶׁנִּתְאַוָּה מֹשֶׁה לְמִיתָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן (שם); דְּ״אַ — אֵין אַתָּה טוֹב מִמֶּנּוּ, ״עַל אֲשֶׁר לֹא קִדַּשְׁתֶּם״ (דברים לב, נא), הָא אִם קִדַּשְׁתֶּם אוֹתִי עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַנְכֶם לְהִפָּטֵר (שם); בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתַב מִיתָתָם כָּתַב סֵרְחָנָם, לְפִי שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה עַל דּוֹר הַמִּדְבָּר לָמוּת בַּמִּדְבָּר בְּעָוֹן שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ, לָכֵךְ בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה שֶׁיִּכָּתֵב סֵרְחָנוֹ, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ אַף הוּא מִן הַמְּמָרִים הָיָה, מָשָׁל לְשִׁפּוֹי נָשִׁים שֶׁלּוֹקוֹת בְּבֵית דִּין, אַחַת קַלְקְלָה וְאַחַת אָכְלָה פִּגֵּי שְׁבִיעִית וְכוּ׳, אַף כָּאן בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַזְכִּיר מִיתָתָן הִזְכִּיר סֵרְחָנָן, לְהוֹדִיעַ שֶׁלֹּא הָיְתָה בָהֶם אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד (יומא פ״ו):

י״ד כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַּר־צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן: {ס}

הם מי מריבת קדש. הֵם לְבַדָּם — אֵין בָּהֶם עָוֹן אַחֵר; דְּ״אַ — הֵם שֶׁהִמְרוּ בְּמָרָה, הֵם הָיוּ שֶׁהִמְרוּ בְיַם סוּף, הֵם עַצְמָם שֶׁהִמְרוּ בְּמִדְבַּר צִן:

ט״ו וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:

וידבר משה אל ה׳ וגו׳. לְהוֹדִיעַ שִׁבְחָן שֶׁל צְדִיקִים, כְּשֶׁנִּפְטָרִים מִן הָעוֹלָם מַנִּיחִים צָרְכָן, וְעוֹסְקִין בְּצָרְכֵי צִבּוּר (ספרי):

לאמר. אָמַר לוֹ, הַשִּׁיבֵנִי אִם אַתָּה מְמַנֶּה לָהֶם פַּרְנָס אִם לָאו (שם):

ט״ז יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃

יפקד ה׳. כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע מֹשֶׁה שֶׁאָמַר לוֹ הַמָּקוֹם תֵּן נַחֲלַת צְלָפְחָד לִבְנוֹתָיו, אָמַר הִגִּיעַ שָׁעָה שֶׁאֶתְבַּע צָרְכִּי — שֶׁיִּירְשׁוּ בָּנַי אֶת גְּדֻלָּתִי, אָמַר לוֹ הַקָּבָ״ה לֹא כָךְ עָלְתָה בְמַחֲשָׁבָה לְפָנַי, כְּדַאי הוּא יְהוֹשֻׁעַ לִטֹּל שְׂכַר שְׁמוּשׁוֹ שֶׁלֹּא מָשׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל (שמות ל״ג:י״א), וְזֶהוּ שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה (משלי כ״ז) ״נוֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פִּרְיָהּ״ (תנחומא)׃

אלהי הרוחת. לָמָּה נֶאֱמַר? אָמַר לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גָּלוּי לְפָנֶיךָ דַּעְתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאֵינָן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, מַנֵּה עֲלֵיהֶם מַנְהִיג שֶׁיְּהֵא סוֹבֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ (ילקוט שמעוני)׃

י״ז אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה׃

אשר יצא לפניהם. לֹא כְדַרְכְּךָ מַלְכֵי הָאֻמּוֹת שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּבָתֵּיהֶם וּמְשַׁלְּחִין אֶת חַיָּלוֹתֵיהֶם לַמִּלְחָמָה, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי אֲנִי, שֶׁנִּלְחַמְתִּי בְּסִיחוֹן וּבְעוֹג, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ״א) ״אַל תִּירָא אֹתוֹ״, וּכְדַרְכְּךָ שֶׁעָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁנֶּאֱמַר ״וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה״ וְגוֹ׳ (יהושע ה׳), וְכֵן בְּדָוִד הוּא אוֹמֵר (שמואל א י״ח) ״כִּי הוּא יוֹצֵא וָבָא לִפְנֵיהֶם״ — יוֹצֵא בָּרֹאשׁ וְנִכְנָס בָּרֹאשׁ (ספרי)׃

ואשר יוציאם. בְּזֵכֶיוֹתָיו׃

ואשר יביאם. בְּזֵכֶיוֹתָיו. דָּ״אַ — **ואשר יביאם**, שֶׁלֹּא תַעֲשֶׂה לוֹ כְּדַרְכְּךָ שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לִי, שֶׁאֵינִי מַכְנִיסָן לָאָרֶץ (ילקוט שמעוני)׃

י״ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו׃

קח לך. קָחֵנוּ בִּדְבָרִים — אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִיתָ לְהַנְהִיג בָּנָיו שֶׁל מָקוֹם׃

לך. אֶת שֶׁבָּדוּק לְךָ, אֶת שֶׁאַתָּה מַכִּיר׃

אשר רוח בו. כַּאֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ, שֶׁיּוּכַל לְהַלֵּךְ כְּנֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד (ספרי)׃

וסמכת את ידך עליו. תֵּן לוֹ מְתֻרְגְּמָן שֶׁיִּדְרֹשׁ בְּחַיֶּיךָ, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עָלָיו, לֹא הָיָה לוֹ לְהָרִים רֹאשׁ בִּימֵי מֹשֶׁה׃

י״ט וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃

וצויתה אתו. עַל יִשְׂרָאֵל, דַּע שֶׁשַּׁרְתָּנִין הֵם, סַרְבָנִים הֵם, עַל מְנָת שֶׁתְּקַבֵּל עָלֶיךָ (ספרי במדבר י״א)׃

כ׳ וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

ונתתה מהודך עליו. זֶה קְרוּן עוֹר פָּנִים׃

מהודך. וְלֹא כָּל הוֹדְךָ, וּמָצִינוּ לְמֵדִין פְּנֵי מֹשֶׁה כַּחַמָּה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כַּלְּבָנָה (ספרי; בבא בתרא ע״ה)׃

למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שֶׁיִּהְיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ כָּבוֹד וְיִרְאָה, כְּדַרְכְּךָ שֶׁנּוֹהֲגִין בְּךָ׃

כ״א וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה׃

ולפני אלעזר הכהן יעמד. חֲרֵי שְׁאֵלָתְךָ שֶׁשָּׁאַלְתָּ, שֶׁאֵין הַכָּבוֹד הַזֶּה זָז מִבֵּית אָבִיךָ, שֶׁאַף יְהוֹשֻׁעַ יְהֵא צָרִיךְ לְאֶלְעָזָר (תנחומא)׃

ושאל לו. כְּשֶׁיִּצְטָרֵךְ לָצֵאת לַמִּלְחָמָה׃

על פיו. שֶׁל אֶלְעָזָר׃

וכל העדה. סַנְהֶדְרִין׃

כ״ב וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה׃

ויקח את יהושע. לְקָחוֹ בִּדְבָרִים וְהוֹדִיעוֹ מַתַּן שְׂכַר פַּרְנְסֵי יִשְׂרָאֵל לָעוֹלָם הַבָּא (ספרי)׃

כ״ג וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ {פ}

ויסמך את ידיו. בְּעַיִן יָפָה, יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמַּה שֶׁנִּצְטַוָּה, שֶׁהַקָּבָ״ה אָמַר לוֹ ״וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ״, וְהוּא עָשָׂה בִּשְׁתֵּי יָדָיו, וַעֲשָׂאוֹ כִּכְלֵי מָלֵא וְגָדוּשׁ, וּמִלְּאוֹ חָכְמָתוֹ בְּעַיִן יָפָה (שם)׃

כאשר דבר ה׳. אַף לְעִנְיַן הַהוֹד — נָתַן מֵהוֹדוֹ עָלָיו׃

פרק כ״ח

א׳ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

ב׳ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׃

צו את בני ישראל. מָה אָמוּר לְמַעְלָה? יִפְקֹד ה׳, אָמַר לוֹ הַקָּבָ״ה עַד שֶׁאַתָּה מְצַוֵּנִי עַל בָּנַי, צַוֵּה אֶת בָּנַי עָלַי, מָשָׁל לְבַת מֶלֶךְ שֶׁהָיְתָה נִפְטֶרֶת מִן הָעוֹלָם וְהָיְתָה מְפֻקֶּדֶת בַּעְלָהּ עַל בָּנֶיהָ וְכוּ׳ כִּדְאִיתָא בְּסִפְרִי׃

קרבני. זֶה הַדָּם׃

לחמי. אֵלּוּ אֲמוּרִין, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ויקרא ג׳) ״וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה״ (ספרי)׃

לאשי. הַנִּתָּנִין לְאִשֵּׁי מִזְבְּחִי׃

תשמרו. שֶׁיִּהְיוּ כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין עַל גַּבָּיו, מִכָּאן לָמְדוּ וְתִקָּנוּ מַעֲמָדוֹת (תענית כ״ו)׃

במועדו. בְּכָל יוֹם הוּא מוֹעֵד הַתְּמִידִים׃

ג׳ וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָּמִיד׃

ואמרת להם. אַזְהָרָה לְבֵית דִּין (ספרי)׃

שנים ליום. כִּפְשׁוּטוֹ, וְעִקָּרוֹ בָּא לְלַמֵּד שֶׁיִּהְיוּ נִשְׁחָטִין כְּנֶגֶד הַיּוֹם — תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בֵּמַעֲרָב וְשֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִזְרָחָן שֶׁל טַבָּעוֹת (ספרי; יומא ס״ב)׃

ד׳ אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃

את הכבש אחד. אַע״פִּ שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת וְאַתָּה תְּצַוֶּה ״וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה״ וְגוֹ׳ (שמות כט לח), הֵיאַךְ הָיְתָה אַזְהָרָה לִימֵי הַמִּלּוּאִים וְכָאן צִוָּה לַדּוֹרוֹת׃

ה׳ וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃

סלת למנחה. מִנְחַת נְסָכִים׃

ו׳ עֹלַת תָּמִיד הָעֲשָׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

העשיה בהר סיני. כְּאוֹתָן שֶׁנַּעֲשׂוּ בִּימֵי הַמִּלּוּאִים; דָּ״אַ — **העשיה בהר סיני**, הִקִּישׁ עוֹלַת תָּמִיד לְעוֹלַת הַר סִינַי — אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקָרְבָה לִפְנֵי מַתַּן תּוֹרָה — שֶׁכָּתוּב בָּהּ (שם כ״ד) ״וַיִּשְׁלַח בְּאַנְשֵׁי״, מִלַּמֵּד שֶׁטְּעוּנָה כְּלִי (ספרי)׃

ז׳ וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה׃

ונסכו. יַיִן׃

בקדש הסך. עַל הַמִּזְבֵּחַ יִתְנַסְּכוּ׃

נסך שכר. יַיִן הַמְשֻׁכָּר, פֵּרֵט לְיַיִן מִגִּתּוֹ (בבא בתרא צ״ז)׃

ח׳ וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ {פ}

ריח ניחח. נַחַת רוּחַ לְפָנַי שֶׁאָמַרְתִּי וְנַעֲשָׂה רְצוֹנִי (ספרי)׃

ט׳ וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃

י׳ עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃ {פ}

עלת שבת בשבתו. וְלֹא עוֹלַת שַׁבָּת זוֹ בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת, חֲרִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב בְּשַׁבָּת זוֹ שׁוֹמֵעַ אֲנִי יַקְרִיב שְׁתַּיִם לַשַּׁבָּת הַבָּאָה, תַּ״ל ״בְּשַׁבַּתּוֹ״, מַגִּיד שֶׁאִם עָבַר יוֹמוֹ בָּטֵל קָרְבָּנוֹ (ספרי)׃

על עלת התמיד. אֵלּוּ מוּסָפִין, לְבַד אוֹתָן שְׁנֵי כְּבָשִׂים שֶׁל עוֹלַת הַתָּמִיד, וּמַגִּיד שֶׁאֵין קְרֵבִין אֶלָּא בֵּין שְׁנֵי הַתְּמִידִין, וְכֵן בְּכָל הַמּוּסָפִין נֶאֱמַר עַל עֹלַת הַתָּמִיד לְתַלְמוּד וֶה׃

י״א וּבְרָאשֵׁי֙ חָדְשֵׁיכֶ֔ם תַּקְרִ֥יבוּ עֹלָ֖ה לַיהוָ֑ה פָּרִ֣ים בְּנֵי־בָקָ֗ר שְׁנַ֙יִם֙ וְאַ֣יִל אֶחָ֔ד כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה שִׁבְעָ֥ה תְמִימֹֽם׃

י״ב וּשְׁלֹשָׁ֥ה עֶשְׂרֹנִ֖ים סֹ֣לֶת מִנְחָ֑ה כְּלִילָ֥ה בַשֶּׁ֛מֶן לַפָּ֥ר הָאֶחָ֖ד וּשְׁנֵ֣י עֶשְׂרֹנִ֑ים סֹ֣לֶת מִנְחָ֔ה כְּלִילָ֥ה בַשֶּׁ֖מֶן לָאַ֥יִל הָאֶחָֽד׃

ושלשה עשרנים. כְּמִשְׁפַּט נִסְכֵּי פַר, שֶׁכֵּן הֵן קְצוּבִין בְּפָרָשַׁת נְסָכִים׃

י״ג וְעִשָּׂרֹ֣ן עִשָּׂרוֹן֮ עֹלָה֒ מִנְחָ֣ה כְלִילָ֗ה בַּשֶּׁ֛מֶן לַכֶּ֥בֶשׂ הָאֶחָ֖ד עֹלָ֣ה רֵ֑יחַ נִיחֹ֕חַ אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃

י״ד וְנִסְכֵּיהֶ֗ם חֲצִ֤י הַהִין֙ יִהְיֶ֣ה לַפָּ֔ר וּשְׁלִישִׁ֥ת הַהִ֖ין לָאַ֑יִל וּרְבִיעִ֥ת הַהִ֛ין לַכֶּ֥בֶשׂ יָ֖יִן זֹ֣את עֹלַ֣ת חׇדֶשׁ֮ בְּחׇדְשׁוֹ֒ לְחׇדְשֵׁ֥י הַשָּׁנָֽה׃

זאת עלת חדש בחדשו. שֶׁאִם עָבַר יוֹמוֹ בָּטֵל קָרְבָּנוֹ וְשׁוּב אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין׃

ט״ו וּשְׂעִ֥יר עִזִּ֖ים אֶחָ֑ד לְחַטָּ֣את לַיהוָ֔ה עַל־עֹלַ֥ת הַתָּמִ֖יד יֵעָשֶׂ֥ה וְנִסְכּֽוֹ׃ {ס}

ושעיר עזים וגו׳. כָּל שְׂעִירֵי הַמּוּסָפִין בָּאִין לְכַפֵּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּמַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת (דף ט׳), וְנִשְׁתַּנָּה שְׂעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ ״לַה׳״; לְלַמֶּדְךָ שֶׁמְּכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בּוֹ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף — שֶׁאֵין מַכִּיר בַּחֲטָא אֶלָּא הַקָּבָ״ה בִּלְבָד, וּשְׁאָר הַשְּׂעִירִים לְמֵדִין מִמֶּנּוּ; וּמִדְּרָשׁוֹ בָּאַגָּדָה, אָמַר הַקָּבָ״ה הָבִיאוּ כַפָּרָה עָלַי עַל שֶׁמִּעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ (חולין ס׳)׃

על עלת התמיד יעשה. כָּל הַקָּרְבָּן הַזֶּה׃

ונסכו. אֵין ״וְנִסְכּוֹ״ מוּסָב עַל הַשָּׂעִיר, שֶׁאֵין נְסָכִים לְחַטָּאת׃

ט״ז וּבַחֹ֣דֶשׁ הָרִאשׁ֗וֹן בְּאַרְבָּעָ֤ה עָשָׂר֙ י֣וֹם לַחֹ֔דֶשׁ פֶּ֖סַח לַיהוָֽה׃

י״ז וּבַחֲמִשָּׁ֥ה עָשָׂ֛ר י֖וֹם לַחֹ֣דֶשׁ הַזֶּ֑ה חַ֚ג שִׁבְעַ֣ת יָמִ֔ים מַצּ֖וֹת יֵאָכֵֽל׃

י״ח בַּיּ֥וֹם הָרִאשׁ֖וֹן מִקְרָא־קֹ֣דֶשׁ כָּל־מְלֶ֣אכֶת עֲבֹדָ֔ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃

כל מלאכת עבדה. אֲפִלּוּ מְלָאכָה הַצְּרִיכָה לָכֶם, כְּגוֹן דָּבָר הָאָבֵד, הַמַּתָּר בְּחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, אֲסוּרָה בְּי״ט׃

י״ט וְהִקְרַבְתֶּ֣ם אִשֶּׁ֗ה עֹלָה֙ לַיהוָ֔ה פָּרִ֥ים בְּנֵי־בָקָ֖ר שְׁנָ֑יִם וְאַ֤יִל אֶחָד֙ וְשִׁבְעָ֣ה כְבָשִׂ֔ים בְּנֵ֥י שָׁנָ֖ה תְּמִימִ֥ם יִהְיוּ־לָכֶֽם׃

פרים. כְּנֶגֶד אַבְרָהָם שֶׁנֶּאֱמַר ״וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם״ (בראשית י״ח)׃

אילים. כְּנֶגֶד אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק׃

כבשים. כְּנֶגֶד יַעֲקֹב שֶׁנֶּאֱמַר ״וְהַכְּשָׂבִים הִפְרִיד יַעֲקֹב״ (שם ל׳); בִּיסּוֹדוֹ שֶׁל ר׳ מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן רָאִיתִי זֹאת׃

כ׳ וּמִנְחָתָ֖ם סֹ֣לֶת בְּלוּלָ֑ה בַּשֶּׁ֛מֶן שְׁלֹשָׁ֥ה עֶשְׂרֹנִ֖ים לַפָּ֥ר וּשְׁנֵ֣י עֶשְׂרֹנִ֑ים לָאַ֖יִל תַּעֲשֽׂוּ׃

כ״א עִשָּׂרוֹן֙ עִשָּׂרוֹן֙ תַּעֲשֶׂ֔ה לַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָ֑ד לְשִׁבְעַ֥ת הַכְּבָשִֽׂים׃

כ״ב וּשְׂעִ֥יר חַטָּ֖את אֶחָ֑ד לְכַפֵּ֥ר עֲלֵיכֶֽם׃

כ״ג מִלְּבַ֗ד עֹלַ֤ת הַבֹּ֙קֶר֙ אֲשֶׁ֣ר לְעֹלַ֣ת הַתָּמִ֔יד תַּעֲשׂ֖וּ אֶת־אֵ֥לֶּה׃

כ״ד כָּאֵ֗לֶּה תַּעֲשׂוּ֙ לַיּ֣וֹם׀ שִׁבְעַ֣ת יָמִ֗ים לֶ֚חֶם אִשֵּׁ֣ה רֵֽיחַ־נִיחֹ֔חַ לַיהוָ֖ה עַל־עוֹלַ֣ת הַתָּמִ֑יד יֵעָשֶׂ֖ה וְנִסְכּֽוֹ׃

כאלה תעשו ליום. שֶׁלֹּא יְהִיוּ פוֹחֲתִין וְהוֹלְכִין כְּפָרֵי הֶחָג (ספרי)׃

כ״ה וּבַיּ֣וֹם֮ הַשְּׁבִיעִי֒ מִקְרָא־קֹ֣דֶשׁ יִהְיֶ֣ה לָכֶ֔ם כָּל־מְלֶ֥אכֶת עֲבֹדָ֖ה לֹ֥א תַעֲשֽׂוּ׃ {ס}

כ״ו וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

וביום הבכורים. חַג הַשָּׁבוּעוֹת קָרוּי בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים עַל שֵׁם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהֵם רִאשׁוֹנִים לְמִנְחַת חִטִּים הַבָּאִים מִן הֶחָדָשׁ (מנחות פ״ד)׃

כ״ז וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה׃

כ״ח וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃

כ״ט עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃

ל׳ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃

ל״א מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׃ {פ}

תמימם יהיו לכם ונסכיהם. אַף הַנְּסָכִים יִהְיוּ תְּמִימִים, לָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ מִכָּאן שֶׁהַיַּיִן שֶׁהֶעֱלָה קְמָחִין פָּסוּל לְנְסָכִים (שם פ״ז)׃

פרק כ״ט

א׳ וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם׃

ב׳ וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃

ג׳ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל׃

ד׳ וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃

ה׳ וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃

ו׳ מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ {ס}

מלבד עלת החדש. מוֹסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא בְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה׃

ז׳ וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

ח׳ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה֙ רֵ֣יחַ נִיחֹ֔חַ פַּ֥ר בֶּן־בָּקָ֖ר אֶחָ֑ד אַ֣יִל אֶחָ֔ד כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה שִׁבְעָ֑ה תְּמִימִ֥ם יִהְי֖וּ לָכֶֽם׃

ט׳ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃

י׳ עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃

י״א שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטַּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃ {ס}

מלבד חטאת הכפרים. שְׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים הָאָמוּר בְּאַחֲרֵי מוֹת, שֶׁגַּם הוּא חַטָּאת׃

ועלת התמיד. וּמִלְּבַד עוֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ עוֹלוֹת הַלָּלוּ׃

ונסכיהם. מוּסָב עַל הַמּוּסָפִין הַכְּתוּבִים וְעַל תַּעֲשׂוּ, וְהוּא לְשׁוֹן צִוּוּי — מִלְּבַד עוֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה וְנִסְכֵּיהֶם, וְכֵן כָּל נִסְכֵּיהֶם הָאֲמוּרִים בְּכָל הַמּוּעָדוֹת חוּץ מִשֶּׁל קָרְבְּנוֹת הֶחָג, שֶׁכָּל וְנִסְכָּהּ, וּנְסָכֶיהָ, וְנִסְכֵּיהֶם מוּסָבִים עַל הַתָּמִיד, וְאֵינָן לְשׁוֹן צִוּוּי, שֶׁהֲרֵי נִסְכֵּיהֶם שֶׁל מוּסָפִין כְּתוּבִין לְעַצְמָן בְּכָל יוֹם וָיוֹם׃

י״ב וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים׃

י״ג וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ׃

י״ד וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפַּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם׃

ט״ו וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים׃

ט״ז וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ {ס}

י״ז וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

י״ח וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

> **ומנחתם ונסכיהם לפרים.** פָּרֵי חָגּ שִׁבְעִים הֵם כְּנֶגֶד שִׁבְעִים אֻמּוֹת, וּמִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים, סִימָן כְּלָיָה הִיא לָהֶם, וּבִימֵי הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ מְגִנִּים עֲלֵיהֶם מִן הַיְּסוּרִין (סוכה נ״ה):
>
> **ולכבשים.** כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ ״שֶׂה פְּזוּרָה״ (ירמיהו נ׳), וְהֵם קְבוּעִים, וּמִנְיָנָם תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה, לְכַלּוֹת מֵהֶם תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה; בַּשֵּׁנִי נֶאֱמַר וְנִסְכֵּיהֶם עַל שְׁנֵי תְמִידֵי הַיּוֹם, וְלֹא שְׁנָה הַלָּשׁוֹן אֶלָּא לִדְרֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִ״ל (ספרי; שבת ק״ן) בַּשֵּׁנִי וְנִסְכֵּיהֶם, בַּשִּׁשִּׁי וְנִסְכֵּיהֶם, בַּשְּׁבִיעִי כְּמִשְׁפָּטָם, מ״ם יו״ד מ״ם הֲרֵי כָּאן מַיִם, רָמְז לְנִסּוּךְ הַמַּיִם מִן הַתּוֹרָה בָּחָג׃

י״ט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃ {ס}

כ׳ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

כ״א וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

כ״ב וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ {ס}

כ״ג וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

כ״ד מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

כ״ה וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ {ס}

כ״ו וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

כ״ז וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

כ״ח וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ {ס}

כ״ט וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

ל׳ וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

ל״א וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וּנְסָכָיהָ׃ {ס}

ל״ב וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃

ל״ג וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם׃

ל״ד וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃ {ס}

ל״ה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃

עצרת תהיה לכם. עֲצוּרִים בַּעֲשַׂיַּת מְלָאכָה; דְּ״אַ, **עצרת** — עִצְּרוּ מִלָּצֵאת, מְלַמֵּד שֶׁטָּעוּן לִינָה; וּמִדְרָשׁוֹ בַּאֲגָדָה לְפִי שֶׁכָּל יְמוֹת הֶרֶגֶל הַקְּרִיבוּ כְּנֶגֶד שִׁבְעִים אֻמּוֹת, וּבָאִין לָלֶכֶת, אָמַר לָהֶם הַמָּקוֹם בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם עֲשׂוּ לִי סְעוּדָה קְטַנָּה כְּדֵי שֶׁאֶהֱנֶה מִכֶּם (סוכה נ״ה)׃

ל״ו וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃

פר אחד איל אחד. אֵלּוּ כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, הִתְעַכְּבוּ לִי מְעַט עוֹד, וּלְשׁוֹן חִבָּה הוּא זֶה, כְּבָנִים הַנִּפְטָרִים מֵאֲבִיהֶם וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם קָשָׁה עָלַי פְּרִדַתְכֶם, עַכְּבוּ עוֹד יוֹם אֶחָד, מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁעָשָׂה סְעוּדָה כוּ׳, כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת סֻכָּה (שם); וּבְמִדְרַשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא: לְמָדָה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַכְסַנַאי יוֹם רִאשׁוֹן יַאֲכִילֶנּוּ פְּטוּמוֹת, לְמָחָר יַאֲכִילֶנּוּ דָּגִים, לְמָחָר בְּשַׂר בְּהֵמָה, לְמָחָר מַאֲכִילוֹ קִטְנִית, לְמָחָר מַאֲכִילוֹ יָרָק, פּוֹתֵחַ וְהוֹלֵךְ כְּפָרֵי הֶחָג׃

ל״ז מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט׃

ל״ח וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃

ל״ט אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם׃

אלה תעשו לה׳ במועדיכם. דָּבָר הַקָּצוּב לְחוֹבָה׃

לבד מנדריכם. אִם בָּאתֶם לִדּוֹר קָרְבָּנוֹת בָּרֶגֶל, מִצְוָה הִיא בְּיֶדְכֶם, אוֹ נְדָרִים אוֹ נְדָבוֹת שֶׁנִּדַּרְתֶּם כָּל הַשָּׁנָה, הַקְּרִיבוּם בָּרֶגֶל, שֶׁמָּא יִקָּשֶׁה לוֹ לַחֲזֹר וְלַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם וּלְהַקְרִיב נִדָּרָיו וְנִמְצָא עוֹבֵר בְּבַל תְּאַחֵר׃

פרק ל׳

א׳ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ {פ}

ויאמר משה אל בני ישראל. לְהַפְסִיק הָעִנְיָן, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, לְפִי שֶׁעַד כָּאן דִּבְּרוּ שֶׁל מָקוֹם וּפָרָשַׁת נְדָרִים מַתְחֶלֶת בְּדִבּוּרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, הֵצֶרֶךְ לְהַפְסִיק תְּחִלָּה וְלוֹמַר שֶׁחָזַר מֹשֶׁה וְאָמְרָה פָּרָשָׁה זוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁאִם לֹא כֵן, יֵשׁ בְּמַשְׁמַע שֶׁלֹּא אָמַר לָהֶם זוֹ, אֶלָּא בְּפָרָשַׁת נְדָרִים הִתְחִיל דְּבָרָיו׃